

גאוגרפיה — אדם וסביבה האדם במרחב החברתי-תרבותי

2 יחידות לימוד
השלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שבע שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד. לכל שאלה — 25 נקודות; סה"כ — 100 נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: **אטלס משנת 1993 ואילך**:
— אטלס אוניברסיטאי חדש, הוצאת יבנה
(ללא המילון למונחי הגיאוגרפיה)
— אטלס כרטא — פיזי-מדיני-כלכלי-חברתי
— אטלס כרטא אוניברסלי
- ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטונים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

**ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!**

השאלות

האדם במרחב החברתי-תרבותי

בשאלון זה שבע שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד (לכל שאלה – 25 נקודות).

1. אוכלוסיית העולם

עיין בנספח ובו פירמידת גילים של העולם בשנת 2000 ופירמידת גילים הצפויה לשנת 2050, וענה על הסעיפים א-ג.

א. לפי פירמידות הגילים, תאר את השינויים הצפויים במאפיינים של אוכלוסיית העולם

בתחומים האלה:

— שיעורי ילודה

— תוחלת חיים

(5 נקודות)

ב. קבע אילו מדינות ישפיעו יותר מן האחרות על השינויים הצפויים בפירמידה של שנת 2050:

המדינות המפותחות או המדינות הפחות-מפותחות.

הבא שני נימוקים לקביעתך.

(10 נקודות)

ג. מומחים החוזים את התפתחות אוכלוסיית העולם חלוקים בשאלה אם צפויה בעולם

התפוצצות אוכלוסין במהלך המאה ה-21.

הסבר מהי "התפוצצות אוכלוסין", חווה את דעתך בשאלה זו, ונמק את דבריך.

(10 נקודות)

2. בידול במרחב העירוני

א. הסבר את המושגים "בידול מרחבי" ו"בידול חברתי", ותאר את הקשר בין המושגים האלה

ובין התהליך "חדירה והורשה". (10 נקודות)

ב. תאר שתי השפעות של בידול מרחבי על תכנון המרחב העירוני. (8 נקודות)

ג. יש הטוענים כי בידול חברתי מאפשר לאוכלוסיות שונות לחיות בשלום זו לצד זו,

ויש הטוענים כי הוא גורם לניכור ביניהן.

חווה דעתך בנושא זה, והבא אחד לביסוסה. (7 נקודות)

3. מחלות ומגפות

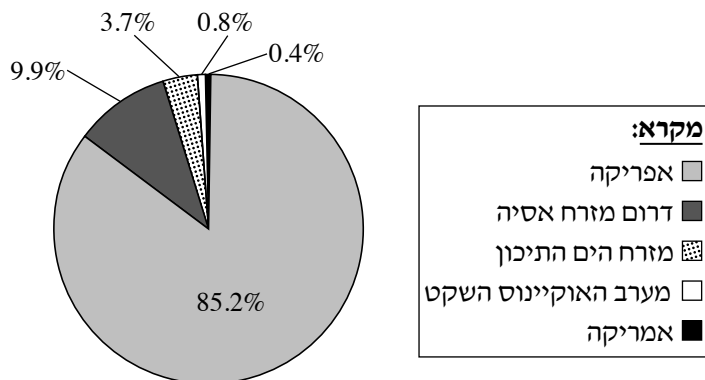
א.

ענין בגרף שלפניך, ובו תפוצת מחלת המלריה בעולם.

הסבר גורם פיזי אחד וגורם אנושי אחד לתפוצת המחלה. (6 נקודות)

תפוצת המלריה בעולם — 2006

(באחוזים)

ב.

ריכוז גבוה של מחלות ומגפות משפיע על הכלכלה ועל החברה במדינות הפחות מפותחות.

תאר שלוש השפעות אפשריות של תופעה כזו. (10 נקודות)

ג.

ציין שתי סיבות למאמץ הרב שהקהילה הבין-לאומית משקיעה לשיפור מצב הבריאות של אוכלוסיית העולם.

תאר פעולה אחת של ארגון בין-לאומי בנושא זה.

(9 נקודות)

4. הגירה

א. מהי מדיניות הגירה?

ציין שני שיקולים המשפיעים על מדיניות הגירה של מדינות בעולם. (9 נקודות)

ב. עיין בגרפים שלפניך המציגים נתונים על מספרי פליטים בשנת 2013 במדינות

מוצא ובמדינות יעד עיקריות.

בחר במדינת מוצא אחת של פליטים והסבר גורם אחד למספר הגבוה של הפליטים

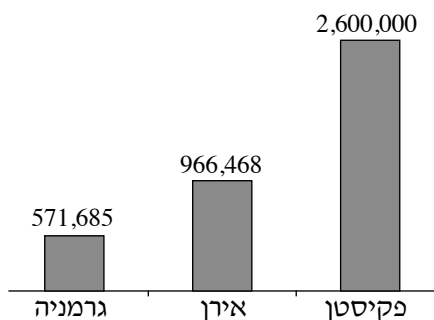
היוצאים ממנה.

בחר במדינת יעד אחת של פליטים והסבר גורם אחד למספר הגבוה של הפליטים

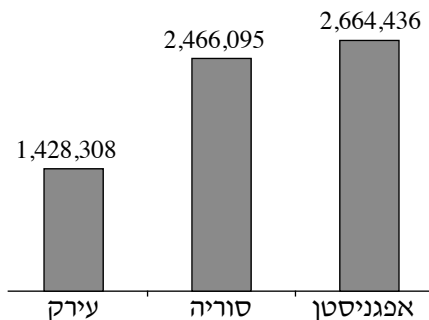
המגיעים אליה.

(8 נקודות)

גרף 2 — מדינות יעד עיקריות של פליטים
(2013)

גרף 1 — מדינות מוצא עיקריות של פליטים
(2013)

ג. בעקבות הגירה גדולה לצרפת בעשורים האחרונים, בשנת 2004 נחקק בצרפת חוק האוסר

על הצגת סמלים המזהים השתייכות דתית בבתי ספר ובמוסדות ציבור.

הצג נימוק אחד של המצדדים בחוק ונימוק אחד של המתנגדים לו. (8 נקודות)

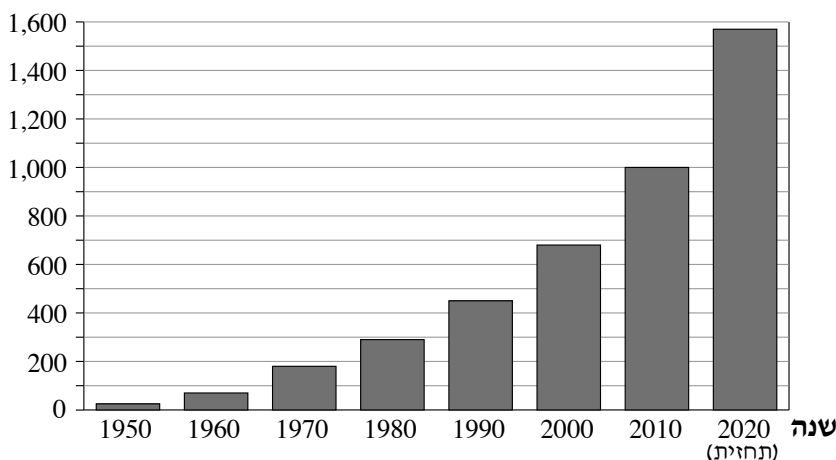
5. תיירות

בגרף שלפניך מוצג השינוי בתיירות העולמית בשנים 1950-2010, כולל התחזית לשנת 2020. עיין בגרף, וענה על סעיפים א-ג.

כלל מספר כניסות תיירים למדינות העולם

(2020-1950)

כניסות תיירים
(מיליונים)

- א. תאר את המגמה המסתמנת בגרף, והסבר שני גורמים למגמה זו. (9 נקודות)
- ב. תאר שתי השפעות של התיירות על החברה והתרבות במדינות היעד. (9 נקודות)
- ג. חלק גדול מהכסף שמוציאים תיירים במדינות הפחות מפותחות, לא נשאר בהן. הסבר מדוע. (7 נקודות)

גלובליזציה, חברה ותרבות

6.

קרא את הקטע שלפניך, וענה על סעיפים א-ג.

הודו מתמודדת לאחרונה עם "מגפה" חדשה: גירושים. שיעור הגירושים באזורים הכפריים בהודו נשאר נמוך יחסית, אבל באזורים העירוניים אחוז הגירושים בקרב זוגות צעירים עולה במהירות. לדברי יועצת נישואים מהודו, אנשים בהודו עסוקים יותר בקידום הקריירה האישית ופחות בחיי המשפחה. אפשר למצוא ביטוי לתופעה זו בדיונים באינטרנט. גולשת הודית כתבה שהעצמת הנשים גורמת לשיעור הגבוה של גירושים.

עובד היי-טק הודי ציין שהגברים רוצים שנשותיהם יהיו מתקדמות ומודרניות, אך עם זאת קשה להם לקבל את העובדה שיש להן קריירה עצמאית. תופעה זו מבטאת את ההתנגשות בין הודו המסורתית להודו המודרנית.

(מעובד על פי כתבה של ליאור פרידמן, עיתון **הארץ**, ינואר 2011)

- א. על פי הקטע, הסבר שתי השפעות של הגלובליזציה על שיעור הגירושים בהודו. (7 נקודות)
- ב. תאר שתי השפעות נוספות של הגלובליזציה (שלא הוזכרו בקטע) על התחום החברתי-תרבותי במדינות הפחות-מפותחות. (11 נקודות)
- ג. האם בעידן הגלובליזציה המואצת חשוב, לדעתך, לשמור על מאפיינים תרבותיים-מקומיים ייחודיים? נמק את דברך. (7 נקודות)

7. שימור אתרי מורשת

א. לפניך רשימה של אתרים בעולם שעליהם הכריז ארגון אונסק"ו כאתרי מורשת עולמית.

— מקדש אבו סימבל במצרים

— איי גלפגוס

— החומה הסינית

— "העיר הלבנה" בתל אביב

— מפלי האיגואסו

— אגן האמזונס

— כנסיית ג'ורג' הקדוש באתיופיה

— שמורת מסאי מרה בקניה

— ריף השוניות הגדול באוסטרליה

— הגרנד קניון בארצות־הברית

ממין את האתרים ברשימה לשתי קבוצות, והסבר לפי איזה עיקרון ערכת את המיון.

(8 נקודות)

ב. מדינות רבות מעוניינות שארגון אונסק"ו יכריז על אתרים בתחומן כאתרי מורשת עולמית.

הצג שתי סיבות לכך. (8 נקודות)

ג. (1) הסבר כיצד בשימור אתרי מורשת עולמית מיושם עקרון הפיתוח הבר־קיימא.

(4 נקודות)

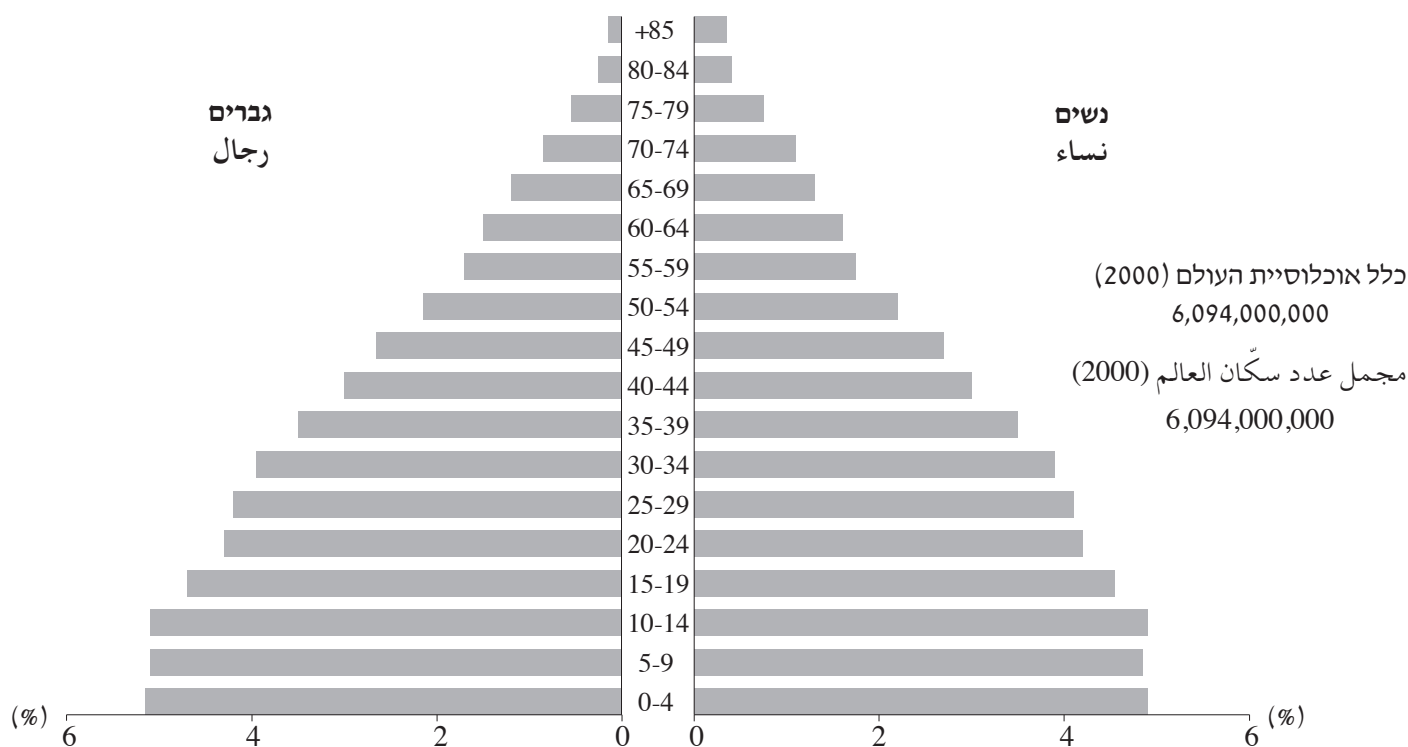
(2) הסבר כיצד בשמירה על "כושר הנשיאה" של האתרים מיושם עקרון הפיתוח

הבר־קיימא. (5 נקודות)

בהצלחה!

נספח: פירמידות גילים של העולם — 2050, 2000 الملحق: هرمان جيليان للعالم – 2050، 2000

פירמידת גילים של העולם (2000)
 هرم جيلِي للعالم (2000)

פירמידת גילים של העולם (תחזית לשנת 2050)
 هرم جيلِي للعالم (توقع لسنة 2050)

